

Näkökulmia luvun 20 tehtäviin ja kuviin

1. Anna esimerkkejä kansan hyvinvointia parantaneista uudistuksista ennen 1960-lukua.

- maanjakolait itsenäistymisen jälkeen (torpparilaki, lex Kallio)
- oppivelvollisuus (1921)
- työttömyyttä helpottava laki työttömyyskassoista (1934)
- eläketurvaa parantava laki kansaneläkkeistä (1937)
- Toisen maailmansodan jälkeen on kehitetty useita eri perhetukia, esim. neuvolajärjestelmän laajentaminen ja lapsilisät.

2. Miksi Suomesta alettiin rakentaa pohjoismaista hyvinvointivaltiota juuri 1960-luvulla?

- Vasemmisto voitti eduskuntavaalit 1960-luvun puolivälissä. Järjestelmä rakennettiin vasemmiston ja keskustan yhteistyöllä.
- Suuret ikäluokat tulivat aikuisikään.
- Suomen teollistuminen lisäsi verotuloja, jolloin voitiin tarjota julkisia palveluita ja lisätä tulonsiirtoja.
- Kaupunkikulttuurissa yhteiskunnan tuki oli tärkeämpää kuin maaseudun yhteisöllisemmässä elämässä.
- Elinkeinorakenteen muutos pakotti uudistamaan myös koulutusjärjestelmää.

3. Pohdi Suomen kehitystä hyvinvointivaltioksi.

a) Tiivistä suomalaisen hyvinvointivaltion olennaisimmat kehitysvaiheet muutamaan lauseeseen.

- Idea hyvinvointivaltiosta syntyi 1930-luvulla. Tavoitteena oli vähentää köyhyyttä ja sitä kautta rauhoittaa yhteiskunnallista kuohuntaa sekä heikentää ääriliikkeiden kannatusta.
- Samaan aikaan valtion rooli vahvistui kansalaisten hyvinvoinnin takaajana.
- Säädettiin lait työttömyyskassoista (1934) ja kansaneläkkeistä (1937).
- Toisen maailmansodan jälkeen sotaleskille, -invalideille ja -orvoille järjestettiin peruspalvelut. Lisäksi perustettiin neuvolaverkko ja lapsilisäjärjestelmä.
- 1960-luvun poliittiset päätökset (esim. eläkelait) loivat pohjan hyvinvointivaltion laajenemiselle.
- 1970-luvulla kansanterveyslaki takasi kaikille kansalaisille ilmaisen terveydenhuollon.
- Päivähoidon kehittäminen takasi naisille paremman mahdollisuuden työssä käymiseen.
- Oppikoulujen määrää lisättiin, joten ylioppilaita valmistui enemmän. Korkeakouluja perustettiin ympäri Suomea, millä haluttiin taata alueellinen tasa-arvo. Opintotukijärjestelmä otettiin käyttöön. 1970-luvulla tuli kaikille maksuton peruskoulu.
- 1980-luku oli talouden nousukautta, joten hyvinvointipalvelut laajenivat (esim. lapsilisien korotukset).
- Lamakaudet 1990-luvulta eteenpäin ovat heikentäneet valtion rahoitus pohjaa ja vaikeuttaneet hyvinvointivaltion ylläpitoa.

- 2020-luvulla oppivelvollisuusikää korotettiin 18 vuoteen. Myös peruskoulun jälkeisestä toisen asteen koulutuksesta tuli maksutonta.

b) Miten Suomen muuttuminen hyvinvointivaltioksi vaikutti suomalaisten arkipäivään?

- Suomi muuttui tasa-arvoisemmaksi: tuloerot pienentyivät, kun tulonsiirrot lisääntyivät ja verotus kiristyi.
- Yhteiskunta otti vastuun ihmisten hyvinvoinnista, mikä vaikutti esimerkiksi vanhusten asemaan – lapset eivät välttämättä huolehdi heistä enää viimeisinä vuosina.
- Koulutustaso nousi pakollisen peruskoulun myötä. Nuoret saattoivat nousta korkeampaan yhteiskunnalliseen asemaan kuin vanhempansa.
- Suomalaisilla oli muun muassa tulonsiirtojen ja paremman koulutuksen ansiosta enemmän rahaa kulutettavana, jolloin elintaso nousi ja talous kasvoi.
- Elintason nousu vähensi kuolleisuutta ja pidensi eliniänodotetta.
- Naisten asema parani, kun heillä oli päivähoiton ansiosta mahdollisuus käydä töissä.
- Suomi muuttui alueellisesti tasa-arvoisemmaksi.

4. Mitkä tekijät ovat Suomessa uhanneet hyvinvointivaltiokehitystä?

- Taloudelliset laskukaudet ovat heikentäneet hyvinvointivaltion rahoitus pohjaa. Esimerkiksi 1990-luvulla hyvinvointivaltiota heikensi lama. Suomen hyvinvointijärjestelmä kärsi, sosiaaliturvaa heikennettiin ja elintasoerot kasvoivat. Suomesta tuli hyvinvointiyhteiskunta, jossa vastuuta sosiaaliturvasta siirrettiin eri yhdistyksille ja kansalaisille.
- 2000-luvun lopun finanssikriisi ja 2010-luvun eurokriisi ovat koetelleet hyvinvointijärjestelmää.
- Rakennemuutokset ovat lisänneet työttömyyttä.
- 2020-luvulla taloutta ja siten hyvinvointivaltion rahoitusta ovat horjuttaneet mm. koronakriisi ja Ukrainan sota.

5. Pohdi, miten seuraavat asiat vaikuttavat suomalaiseen identiteettiin.

a) koulutus

- Suomi on tunnettu maailmalla hyvästä koulutusjärjestelmästä ja menestyksestään oppimistulosvertailuissa. Suomen koulutusjärjestelmä luo tasa-arvoa: opetus ja kouluruoka ovat ilmaisia kaikille ja heikommilla opiskelijoilla on mahdollisuus esimerkiksi tukiopetukseen.

b) hyvinvointivaltio

- Suomalaiset pitävät hyvinvointivaltiota tärkeänä osana Suomea. Suuri osa suomalaisista kokee, että pohjoismaisen mallin mukaan valtio pitää heistä huolta. Kaikki vastuu ei ole kansalaisella itsellään, toisin kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa.

c) kansainvälisesti menestyvät yritykset

- Kansainvälisesti tunnetut yritykset luovat muulle maailmalle kuvaa Suomen hyvästä menestyksestä. Suomalaiset ovat ylpeitä menestyksekkäistä yrityksistään, jotka kohottavat suomalaisten itsetuntoa.

6. Etsi uusin ulkoministeriön toimittama Maakuvan vuosikatsaus. Minkälainen kuva Suomesta on maailmalla raportin mukaan? Tiivistä havaintosi muutamalla virkkeellä.

Opiskelijan oma vastaus.

7. Tutki kuviota ajoneuvojen ensirekisteröinneistä.

a) Miten ensirekisteröintien määrä on kehittynyt vuosina 1960–2021?

- Määrä kasvaa 1960-luvun alusta 1980-luvun loppuun. Huippuvuonna 1989 rekisteröidään noin 180 000 autoa.
- 1990-luvun alussa on jyrkkä pudotus.
- Laman ajan jälkeen määrä alkaa jälleen nousta. 1990-luvun puolivälistä vuoteen 2000 rekisteröidään noin 110 000 – 150 000 autoa vuodessa.
- Ennen 2010-luvun vaihdetta määrä putoaa jyrkästi, eikä rekisteröintien määrä ole palannut pudotusta edeltäneelle tasolle 2010-luvulla.

b) Pohdi, miten kuviosta näkyy elintason kehitys.

- Rekisteröintien määrä heijastelee yleistä elintason nousua ja taloussuhdanteita. Nousukausilla ostetaan paljon uusia autoja. Laskusuhdanteessa autokauppa vähenee ja käytettyjä autoja ostetaan enemmän, mutta sitä ei näe tästä kuviosta.
- Alkuvuosikymmeninä näkyy elintason nousu: yhä useammalla on varaa autoon, kun Suomi teollistuu.
- 1980-luvun jälkipuolen vahva nousukausi näkyy autojen määrässä. Tämä on nähtävissä myös pakettiautojen määrän kasvussa, mikä liittyy vilkkaaseen rakentamisbuumiin.
- 1990-luvun alun lama laskee elintasoja ja autojen rekisteröinti vähenee.
- Määrä laskee myös 2008 finanssikriisin seurauksena. 2010-luvun taloudellinen epävarmuus näkyy autojen rekisteröinnin jäämisenä alhaiselle tasolle.